

COVID-19'a karşı aşılama

8 Ocak 2021

Neden aşı olunmalı?

COVID-19 insanlarda yeni görülen bir virüstür. Bu yüzden bize bulaşmasını önleyecek ve hasta olmaktan koruyacak bağışıklığımız yok. Ve bu nedenle, hastalık bir epidemi olarak yayılabilir.

Danimarka nüfusunun sadece küçük bir kısmı COVID-19 olmuştur ve enfekte olanların daha sonraki bir tarihte tekrar enfekte olmaktan tamamen korunup korunmadığını tam olarak bilmiyoruz.

COVID-19 herkesi etkileyebilir. Bazıları ciddi bir şekilde hastalanır ve hastalıktan ölebilir.

Danimarka Sağlık Kurumu, COVID-19'dan enfekte ve hasta olmaya karşı koruma sağladığı için COVID-19 aşısını öneriyor.

Aşı olmak ücretsizdir ve teklifi kabul etmek sizin kendi isteğinize bağlıdır.

Aşı kimlere teklif edilir?

Danimarka için onaylı aşilar temin ettikçe, herkese aşı teklif edilir. Ancak 16 yaşından küçük çocuklara, hamilelere ve emzirenlere aşı sunmuyoruz çünkü aşilar bu gruplar üzerinde test edilmedi.

Başlangıçta, sadece sınırlı miktarda aşı temin edildiği için, Danimarka Sağlık Kurumu tarafından sağlık uzmanlığı değerlendirmelerine dayanarak, aşı öncelik sıralamasına göre sunulacaktır. İlk etapta huzurevi sakinlerine, sağlık ve yaşlı bakım personeline ve özellikle COVID-19'dan kaynaklanan şiddetli hastalık riski altında olan yaşlılara aşı olma teklifi yapılacaktır. Daha fazla aşı temin ettikçe, kademeli olarak teklifi 65 yaşın üzerindeki tüm yaşlılara sunacağız. Daha sonra, tüm yaşlılar ve yüksek risk altındaki diğer kişiler teklifi aldıklarında ve biz daha fazla aşı aldığımızda, bu teklif 16 ve 64 yaş arası herkes için genişletilecektir.

Aşı sıranız geldiğinde e-Boks üzerinden bildirim alacaksınız. Dijital hizmetten muafsanız, postayla bildirim alacaksınız. Bildirim aldıktan sonra kendiniz www.vacciner.dk adresinden giriş yapıp, aşı için randevu almalısınız.

Hangi aşı için teklif alacaksınız?

COVID-19'a karşı Danimarka'da kullanılmak üzere onaylanmış iki aşı bulunmaktadır. Onaylı aşılarından ilkinin adı Comirnaty® ve Amerikan şirketi Pfizer ile işbirliği içinde Alman şirketi BioNTech tarafından geliştirilmiştir. Danimarka'ya yapılan Comirnaty® teslimatları Almanya ve Belçika'daki fabrikalarda üretilmektedir.

İkinci aşının adı COVID-19 Vaccine Moderna® ve Amerikan şirketi Moderna tarafından geliştirilmiştir. Danimarka'nın tedarik ettiği COVID-19 Vaccine Moderna® aşıları İspanya ve İsviçre'deki fabrikalarda üretilmektedir. COVID-19 Vaccine Moderna®, Comirnaty® ile aynı teknoloji üzerinde geliştirilmiştir ve bu nedenle aşılar etkililik ve güvenilirlik açısından çok benzerdir.

Comirnaty® ve COVID-19 Vaccine Moderna® RNA-aşısı türünde aşılardır. RNA, insan vücudunun hücrelerinde doğal yollarla meydana gelen ve belirli proteinlerin üretimini kodlayan bir sinyal maddesidir. RNA aşıları COVID-19 virüsünün yüzeyine benzer proteinler kodlayarak çalışır ve böylece enfekte ve hasta olmaya karşı koruma sağlamak için vücudun bağışıklık sistemini uyarırlar. RNA aşıları virüs içermez ve aşının içerdiği etkin maddeler işlevlerinin ardından vücutta hızla bozulur. Comirnaty® ve COVID-19 Vaccine Moderna® örneğin RNA'yı stabilize etmek için kullanılan katkı maddeleri içerir.

Comirnaty® hamile veya emziren kadınlar dışında 16 yaşından büyük kişilerde kullanım için onaylanmış, COVID-19 Vaccine Moderna® ise hamile veya emziren kadınlar hariç 18 yaş üstü kişilerde kullanım için onaylanmıştır. Aşılar arasındaki onaylı yaş grubu bağlamındaki fark, aşıların sırasıyla 16 ve 18 yaş üstü kişiler üzerinde test edilmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Hangi aşığı alacağınızı kendiniz seçebilir misiniz?

Sadece sınırlı sayıda aşı aldığımızdan ve aşıların çok özel koşullar altında depolanıp ele alınması gerektiğinden, aşıların dağılımını sıkı bir şekilde kontrol altına almamız gerekiyor, ayrıca bunu aşıların çok fazla israf olmaması için yapıyoruz. Bu nedenle, ücretsiz teklif kapsamında aşı türünü kendiniz seçemezsiniz. Aynı durum ayrıca Danimarka'daki çocuk aşı programı ve diğer ücretsiz aşı programları için de geçerlidir.

Şuan için Danimarka'ya teslim edilen tüm COVID-19 aşıları, ücretsiz aşı teklifi kapsamında dağıtılacak ve bu nedenle aşının reçeteyle satın alınması mümkün olmayacaktır.

E-boks üzerinden mektup aldığınızda teklifi kabul etmezseniz, daha sonraki bir tarihte ücretsiz aşı alma hakkınızı kaybetmezsiniz. Ancak Danimarka Sağlık Kurumu teklifi aldığınızda kabul etmenizi önerir.

Danimarka'da sadece etkili, güvenilir ve teklifin sunulduğu hedef gruplar için uygun olduğuna karar verdiğimiz onaylı ve iyi belgelenmiş aşıları kullanacağız.

Aşı ne kadar etkili?

Comirnaty® ve COVID-19 Vaccine Moderna®, katılımcıların yarısına aşı, diğer yarısına ise plasebo (salin enjeksiyonu) verilen geniş çaplı klinik ve randomize çalışmalarda incelenmiştir.

Comirnaty®'nin etkililik oranı yaklaşık %95, COVID-19 Vaccine Moderna®'ninki ise yaklaşık %94'tür. Etkililik oranı, aşılanan grup ile plasebo verilen grup arasında COVID-19 bulaşanların sayısı karşılaştırılarak hesaplanır.

Comirnaty® ile aşılananların çok azına COVID-19 bulaşmıştır. Buna karşılık olarak plasebo grubunda, yaklaşık yirmi kat daha fazla insana COVID-19 bulaşmıştır.

COVID-19 Vaccine Moderna® ile aşılananlar arasında da aşılanmanın ardından çok az kişiye COVID-19 bulaşmıştır. Buna karşılık olarak plasebo grubunda, sonrasında yaklaşık on altı kat fazla insana COVID-19 bulaşmıştır.

Dolayısıyla Comirnaty® ve COVID-19 Vaccine Moderna®, COVID-19'a karşı yaklaşık %94-95'lik bir etkililik oranına sahiptir.

Çalışmalar yine Comirnaty® ve COVID-19 Vaccine Moderna®'nin yaşlılarda ve risk faktörleri olan kişilerde aynı yüksek etkililiğe sahip olduğunu göstermiştir.

COVID-19'a karşı tam koruma sağlayabilmek için iki kez aşı olmalısınız. Comirnaty® için yaklaşık 3 hafta ve COVID-19 Vaccine Moderna® için yaklaşık 4 hafta sonra 2. enjeksiyonun yapılması planlanmaktadır ancak her iki aşı için de istisnai durumlarda ikinci enjeksiyon, birinci enjeksiyondan 6 hafta sonrasına kadar verilebilir.

İlk aşılamadan sadece birkaç hafta sonra çoğu insanın belirli bir düzeyde korunduğunu gösteren çok sayıda kanıt vardır ancak tam etkinin sadece, Comirnaty® ile aşılandıysanız ikinci aşından bir hafta sonra ve COVID-19 Vaccine Moderna® ile aşılandıysanız ikinci aşından iki hafta sonra görüldüğü belgelenmiştir.

Aşı sonucu COVID-19'a karşı %100 bir korumanın sağlanmadığını vurgulamak önemlidir. Yani prensip olarak tam aşı olsanız bile, COVID-19'dan enfekte ve hasta olmanız mümkündür ancak bunun olması düşük bir ihtimaldir.

Aşının sağladığı korumanın ne kadar süreceğine dair henüz elimizde kanıt yok ve bu nedenle korumanın yıllarca sürüp sürmeyeceğine ya da korunmaya devam etmek için daha sonra tekrar aşılanmanız gerekip gerekmeyeceğine dair bir şey söyleyemiyoruz.

Comirnaty® ve COVID-19 Vaccine Moderna®'nin aşılanan kişinin virüsü taşımasını ve başkalarına bulaştırmasını önleyip önlemediği henüz belirlenmemiştir. Ancak ilerleyen süreçte bu konuyla ilgili belgeleri alacağımızı düşünüyoruz.

Aşının hangi yan etkileri var?

Tüm aşılardan yan etkileri vardır ve bu Comirnaty® ve COVID-19 Vaccine Moderna® için de geçerlidir. Genel olarak bunlar hafif ve geçicidirler ve biz Comirnaty® ve COVID-19 Vaccine Moderna® aşılarının çok güvenilir ve iyi belgelenmiş olduğunu düşünüyoruz.

Çoğu kişi aşı yerinde ağrı yaşayacaktır. Diğer genel yan etkiler yorgunluk, baş ağrısı, kas ve eklem ağrıları, titreme, hafif ateş artışı ve aşı yerinde kızarıklık ve şişliktir. Genel anlamda bunlar, vücudunuzun bağışıklık sisteminin, aşıya olması gerektiği gibi tepki verdiği için belirtilerdir. Yukarıda bahsettiğimiz bilinen ve geçici olan yan etkileriniz varsa, doktorunuza başvurmanız gerekmez.

Örneğin aşıda yer alan katkı maddelerine karşı alerji nedeniyle nadir durumlarda şiddetli alerjik reaksiyonlar görülebilir. Eğer diğer ilaçlara bilinen veya ciddi olan alerjiniz varsa, bu durumu size aşı uygulayacak olan kişiye, aşı öncesi bildirmeniz gerekmektedir. Her zaman COVID-19 aşılama merkezlerinde, nadir rastlanılan alerjik reaksiyonlara müdahaleye yönelik bir acil durum ekibi hazır bulunur.

Aşı nasıl yapılır?

Aşı olacağınız yere mümkün oldukça randevu saatinize en yakın saatte teşrif edin ve orada belirtilen talimatlara uyun. Ağız maskesi ve sarı sağlık sigortası kartınızı getirmeyi unutmayın. Personel ayrıca koruyucu ekipman giyecektir. Aşılar her zaman tıbbi sorumluluk altında gerçekleştirilir, ancak farklı sağlıkçılar ile karşılaşabilirsiniz.

Genel olarak aşı üst kolun kası içine verilir. Uygulanacak Comirnaty® aşısı dozu, sodyum klorür (steril salin çözeltisi) ile seyreltilmiş 0,3 mL aşıdır. COVID-19 Vaccine Moderna® ile aşılandığınızda, 0,5 mL aşı uygulanacaktır. Alerjik reaksiyon durumunda sağlık personelinin size yardımcı olabilmesi için, aşı sonrasında en az 15 dakika yakın bir yerde bekleyin.

Herkes aşı olabilir mi?

16 yaşından küçük çocuk ve gençlerin yanı sıra, hamile ve emziren kadınlara aşı teklif edilmez. Ancak istisnai durumlarda, örneğin çok ciddi hastalıklar eşliğinde, bir çocuğun veya hamile kadının durumunu ele alan tıbbi bir değerlendirme sonrasında aşı önerilebilir.

Doğurganlık çağındaki kadınlar aşı olmadan önce hamile olup olmadıklarından emin olmalıdırlar.

Yüksek ateşiniz varsa (en az 38 derece) veya zatürre gibi akut şiddetli enfeksiyonunuz varsa, aşı ertelenmelidir. Eğer sadece hafif bir ateşiniz ya da soğuk algınlığı gibi ciddi olmayan bir enfeksiyonunuz varsa aşı olabilirsiniz ama her zaman COVID-19 olup olmadığınızı değerlendirmeniz gerekir.

Eğer kan inceltici ilaç alıyorsanız, trombosit değeriniz düşükse ya da hemofili gibi bir hastalığınız varsa, kas içine uygulanan enjeksiyon sonrasında kanama veya morarma oluşabilir ama genellikle bu, aşıya engel değildir. Çok az trombositiniz varsa veya diğer koşullarda kaslara enjeksiyonun önerilmeyeceği hemofili gibi bir hastalığınız varsa, potansiyel faydalar aşılama riskinden açıkça ağır basmadığı sürece genellikle aşı olamazsınız. Aşılar hakkında endişeleriniz varsa, doktorunuza danışmanızı tavsiye ederiz.

Aşının etkililiği, bağışıklık yetmezliği olan veya bağışıklık baskılayıcı tedavi gören kişilerde daha düşük olabilir ancak genel olarak bu aşıya engel değildir.

Comirnaty® veya COVID-19 Vaccine Moderna®'da yer alan bir veya birden çok etkin maddeye (makrogol veya PEG gibi) karşı şiddetli bir alerjik reaksiyonunuz (anafilaksi) olduğu biliniyorsa ya da ilk dozdan sonra anafilaksi nöbeti geçirdiyse aşı olmamalısınız.

COVID-19 tanım varsa veya önceden geçirdiysem aşı olabilir miyim?

COVID-19 tanınız varken aşı olamazsınız ancak önceden COVID-19 olduysanız aşı olabilirsiniz. Fakat hastalığı atlattıktan sonra aşı olmak için 1 ay beklemenizi öneririz.

COVID-19 olduğunuzdan şüpheleniyorsanız ya da hasta biriyle yakın temasta bulduysanız, bu durumda test olmanızı ve test sonucunuz negatif çıkana kadar aşıyı ertelemenizi öneririz. Başka bir nedenle test sonucu bekliyorsanız, aşı olabilirsiniz.

Genel olarak aşı öncesinde, rutin olarak COVID-19 için test edilmenizi önermiyoruz.

Aşı olduktan sonra ne yapmalısınız?

Aşı olmuş olsanız bile, Danimarka Sağlık Kurumunun enfeksiyonu önlemeye dair genel tavsiyelerine uymaya devam etmelisiniz. Aşılar %100 etkili değildir ve aşının, virüsü taşımanızı ve başkalarına bulaştırmanızı engelleyip engellemediğini henüz bilmiyoruz.

Aşı olduktan sonra ciddi belirtilerle karşılaşırsanız, doktorunuza danışmalısınız. Bunlar örneğin nefes almada güçlük veya deri döküntüleri gibi alerjik belirtiler olabilir. Doktorunuz belirtilerin aşı veya diğer koşullardan kaynaklanma olasılığını değerlendirebilir ve ihtiyaç duymanız üzerine tedavi başlatabilir.

Doktorunuz şüpheli yan etkileri Danimarka İlaç Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Şüpheli advers reaksiyonları kendiniz de www.lmst.dk adresinden Danimarka İlaç Kurumuna bildirebilirsiniz.

Sorularınıza yanıtları nerede bulabilirsiniz?

COVID-19 aşısına dair en güncel bilgiye www.sst.dk/covid-vaccination üzerinden her zaman ulaşabilirsiniz ve yeni koronavirüs ve COVID-19 hakkında detaylı bilgiyi de www.sst.dk/corona adresinden okuyabilirsiniz.

Aşı olup olmamak konusunda emin değilseniz, doktorunuzla görüşmenizi öneririz.

COVID-19 aşısı ile ilgili genel sorularınız varsa, yetkililerin ortak yardım hattı olan **70 20 02 33 numarasını** arayabilirsiniz.

Örneğin www.vacciner.dk adresinden aldığınız randevularınız hakkında sorularınız varsa, sundhed.dk üzerinden veya **44 22 20 80 numaralı** hattan ya da info@sundhed.dk adresine e-posta göndererek destek hizmetlerine ulaşabilirsiniz.

UNUTMAYIN: İki kez aşı olmanız gerekiyor

COVID-19'a karşı tam koruma sağlayabilmek için iki kez aşı olmalısınız. Cominarty® için yaklaşık 3 hafta ve COVID-19 Vaccine Moderna® için yaklaşık 4 hafta sonra 2. enjeksiyonun yapılması planlanmaktadır ancak her iki aşı için de istisnai durumlarda ikinci enjeksiyon, birinci enjeksiyondan 6 hafta sonrasına kadar verilebilir.

Aşı için kendi randevunuzu ayarlıyorsanız, ikinci aşının ne zaman yapılacağı hakkında bilgilendirilirsiniz.

Bir bakım merkezinde veya işyerinizde aşı olduysanız, bakım merkezi personeli veya işvereninizle ikinci aşı için zamanı planlamalısınız.

Bir sonraki aşım:

Tarih:	Saat:
<input type="text"/>	<input type="text"/>
Aşı adı:	
<input type="text"/>	

Yeni koronavirus/COVID-19 hakkında bilinmesi gerekenler

Yeni koronavirus bulaşması durumunda meydana gelen hastalığın adı COVID-19'dur.

Bulaşma

Enfeksiyonun yayılmasını önlemek için yeni koronavirusun nasıl bulaştığını bilmek önemlidir.

Temas yoluyla bulaşma

Yeni koronavirus bulaşmış bir kişinin ellerinde virüs bulaşmış tükürük veya mukus varsa, bu kişi örneğin tokalaşma yoluyla virüsü diğer kişilere doğrudan geçirebilir. Ayrıca enfekte bir kişi öksürme/hapşırma yoluyla veya kontamine ellerle dokunarak kapı kolu gibi yüzeylere virüs aktarabilir. Bir sonraki kişi aynı yüzeye dokunduktan sonra burun, göz veya ağız yoluyla kendi mukoza hatlarından enfeksiyona yol açabilir.

Damla yoluyla bulaşma

Enfekte olmuş bir kişi, öksürme veya hapşırma yoluyla virüs içeren damlacıklar yayabilir. Bu damlacıklar, başka bir kişi tarafından solunabilir veya başkalarının gözleri, burnu veya ağızına yerleşebilir.

Belirtiler

Genel COVID-19 semptomları:

Kuru öksürük	Boğaz ağrısı
Yüksek ateş	Tat ve koku almada duyu kaybı
Solunum zorluğu	Kas ağrıları

Yaygın bulaşmayı önlemede genel tavsiyeler

1. COVID-19 belirtileriniz varsa, pozitif vakaysanız veya yeni koronavirusla enfekte olmuş bir hastayla yakın temasta bulduysanız kendinizi izole edin.
2. Ellerinizi sıklıkla yıkayın veya el dezenfektanı kullanın.
3. Kolunuza öksürün veya hapşırın.
4. El sıkışmaktan, yanaktan öpmekten veya sarılmaktan kaçının.
5. Temizliğe özen gösterin - hem evde hem işyerinde
6. Mesafeyi koruyun ve başkalarından duyarlı olmalarını isteyin.

Tavsiyelerden birini yerine getiremiyorsanız, diğerlerine daha fazla özen göstermeye çalışın.